

SPANJE 1 : CEMENTERIO DE MONTJUÏC

Met de hulp van **Ruud van Beurden**, werkzaam bij Funeral Products en ons contact in Spanje, hebben we toestemming gekregen een artikel uit het funeraire blad *REVISTA FUNERARIA - Especial cementerios* (no.II/2012) op onze website te publiceren.

Uit dat blad RF blijkt dat er in Spanje volop beweging is op funerair gebied, wat wij hier eigenlijk niet zo in de gaten hebben. Onderstaand artikel over de **Cementerio de Montjuïc in Barcelona** geeft daar

een goed beeld van: moderne ontwikkelingen op het gebied van crematie en asbestemming, aandacht voor de funeraire cultuur door culturele routes over de begraafplaats en een uitvaartmuseum met rouwkoetsen, aandacht voor een verantwoord milieubeheer door het gebruik van moderne technologieën en zonnepanelen.

Al met al een goede reden om in Barcelona ook een bezoek te brengen aan de begraafplaatsen, vooral Montjuïc en Poblenou.

DICHTER BIJ DE BURGER

Cementiris Barcelona (CBSA) is een geheel gemeentelijk bedrijf dat de negen begraafplaatsen van de stad beheert evenals de twee crematoria op de begraafplaatsen van Montjuïc en Collserola, met als belangrijkste doel bij te dragen aan een goed beheer van deze (begraf)plaatsen en om families te helpen de nagedachtenis aan hun geliefden levend te houden.

Om de best mogelijke service te bieden heeft het bedrijf bureaus voor klantenservice op de begraafplaatsen van Montjuïc, Poblenou, Sant Andreu, Les Corts en ook op het hoofdkantoor van de CBSA, dat in de Calle Joan d'Àustria ligt. Ook bij de crematoria van Montjuïc en Collserola zijn dergelijke ruimtes voor consultatie, waar het functioneren van de mensen die er werken voorop staat. Het is niet verrassend dat de

CBSA erg veel waarde hecht aan een toegewijd personeelsbestand dat er helemaal op gericht is om in de behoeften van alle klanten te voorzien.

Vanuit hun servicebureaus bieden medewerkers een persoonlijke service aan de burgers en voeren zij alle soorten procedures uit, zoals concessies toekennen en grafrechten overdragen, beheer van de administratie, verhuur van graven, update van gebruikersgegevens en zoeken naar graven van overledenen op begraafplaatsen. Vermeldenswaardig is ook dat het bedrijf zich heeft aangepast aan de verschillende culturen en levensovertuigingen van mensen met het grootste respect: *"Voor Cementiris is en zal de prioriteit altijd de tevredenheid van haar klanten en van de samenleving in het algemeen zijn."*

Crematie centra

Cementiris Barcelona heeft twee crematoria, in Montjuïc en op Begraafplaats Poblenou. Beide zijn leiders in Europa, uitgerust als ze zijn met de nieuwste technologieën die voldoen aan de milieueisen. Het modernste crematorium is die van Montjuïc uit 1997. Het gebouw, een project van architect Francesc Rius Camps, heeft twee verdiepingen van meer dan 600 m² elk. Deze ruimte heeft vier crematieovens en twee dioxinefilters.¹

De verbrandingsinstallatie van het crematorium van Montjuïc ontving eind 2011 een ISO certificering. Volgens de norm voldoet de werking van de vier verbrandingsovens in het crematorium strikt aan de eisen van verantwoord milieubeheer. Om dit certificaat te verkrijgen, heeft Cementiris de Barcelona aan bevoegde instanties de effectiviteit van zijn installaties aangetoond bij de controle van de uitstoot van schadelijke stoffen in de atmosfeer en de scheiding van de reststoffen.

Tot de faciliteiten van het crematorium van Montjuïc behoort ook een vierkante multiconfessionele ruimte met een piramidevormig dak met daglicht, die een capaciteit voor 200 personen heeft en waar de afscheidsceremonie op dezelfde dag als de crematie gehouden kan worden of op het moment waarop de as vrijgegeven wordt.

In het interieur van het gebouw is een besloten ruimte voor de bijeenkomst van familieleden. Via de ingang kom je in een ruimte die te vergelijken is met die in oude kloosters, waar alle aandacht zich kan richten op de overledene.

Buiten, om precies te zijn in de patio bij de ingang, is een columbarium waar familieleden die dat wensen de as kunnen bijzetten.

Jardín del Reposo

Jardín de los Aromas

Ruimtes voor asbijzetting

Voor de CBSA zijn de begraafplaatsen de natuurlijke plaats om de as van onze geliefden bij te zetten. En niet alleen omdat zij beschikt over de nodige en voor dit doel geschikte faciliteiten, maar ook om families te verzekeren van een plaats ter nagedachtenis aan de overledene.

Zich bewust van de problemen die het plaatsen van urnen in beschermde natuurgebieden met zich meebrengt en uitgaande van haar beleid tot herstel en verbetering van de begraafplaatsen van de stad, heeft Cementiris de Barcelona verschillende ruimtes en speciale graven gecreëerd op haar begraafplaatsen, waarin families de as van hun dierbaren kunnen laten bijzetten:

- **Jardín de Esparcimiento de Cenizas** (tuin voor asverstrooiing).

Omringd door geurende planten en liggend in een natuurlijke omgeving, bestaat deze tuin uit een grote perk met vakken gravel in verschillende kleuren, waar families de as gratis kunnen verstrooien.

- **Jardín del Reposo** (tuin van rust). Deze tuin heeft twee zones om de as bij te zetten, een gemeenschappelijke ruimte met piramide in het midden en voor families een zone met columbaria voor urnen.

- **Columbaria**. Gebruikers kunnen kiezen tussen een urnengraf in de grond of in de wand. Getalmatig zijn er op Begraafplaats Montjuïc 324 columbaria, met een capaciteit voor maximaal vier urnen per graf of nis. Het is een afgesloten ruimte met 24 uursbewaking, waar ook een bezinningsruimte is.

Jardín del Crematorio de Montjuïc - Jardín de la Mediterránea - Oratorio en el Esparcimiento de Cenizas

- **Jardín de los Aromas** (tuin van de geuren).

Gelegen op het hoogste deel van Begraafplaats Montjuïc, is deze tuin een mooie locatie met uitzicht op de haven en de stad Barcelona. De plek is geschikt gemaakt voor het bijzetten van biologisch afbreekbare urnen, die worden begraven aan de voet van een geurige plant of boom, ter keuze van de familie. De naam van de overledene wordt weergegeven op een kleine marmeren plaquette.

- **Jardín de la Mediterránea** (tuin van de Middellandse Zee).

Deze ruimte is de laatste die Cementiris ter beschikking heeft gesteld aan de bevolking, zowel als antwoord op de groei van het aantal crematies als om karakteristieke delen van begraafplaatsen aan te passen aan nieuwe gewoontes van de huidige maatschappij. De nieuwe tuin ligt op een prominente plaats op Begraafplaats Montjuïc, als een balkon boven de zee, waar men een plant of een boom kan adopteren om daar de as te deponeren. Om die ruimte te complementeren werd een reeks van columbaria voor urnen, gemaakt van cortenstaal, bevestigd aan een stenen muur van Begraafplaats Montjuïc.

Op alle begraafplaatsen van de stad Barcelona bevinden zich monumentale graven, mausolea en tombes. Ze presenteren alle mogelijke stijlen, maten en vormen en eren de nagedachtenis van hen die ons voorgingen.

Culturele routes en een collectie rouwkoetsen.

Voor Cementiris de Barcelona is het funeraire erfgoed dat zij beheert van onschatbare culturele waarde en om die reden besloot zij in 2006 om de begraafplaatsen te openen voor het publiek door het organiseren van de eerste geleide culturele route op een begraafplaats van de Spaanse staat, namelijk op Begraafplaats Poblenou. Na het succes van dit initiatief, werd in 2008 de culturele route uitgebreid naar Begraafplaats Montjuïc.

De Route van Begraafplaats Montjuïc biedt de mogelijkheid om de stad Barcelona door de geschiedenis van de begraafplaats heen te leren kennen: beeldhouwwerken en mausolea voeren ons terug naar de rituelen en gebruiken van de vroege negentiende eeuw. De nieuwe bourgeoisie, die zich het nieuwe concept van de cultuur als een vorm van prestige en sociale onderscheiding toe-eigende, gaf toen opdracht tot de bouw van hun woningen in de wijk Eixample van Barcelona en hun mausolea op de begraafplaats. Architecten, beeldhouwers en schilders van het modernisme, zoals Domènech i Montaner, Albareda, Vilaseca, Puig i Cadafach, Jujol, Llimona, Clarasó, Gallisá, Martorell, Clarà, enz. hebben een belangrijke artistieke, historische en culturele erfenis nagelaten.

Vandaag de dag komen steeds meer bezoekers naar Begraafplaats Montjuïc voor een geleid bezoek. Langs 37 graven, een representatieve selectie uit de artistieke en historische route van de begraafplaats, nodigt Cementiris Barcelona u uit om het rijke erfgoed van de begraafplaats te ontdekken. Het is ook mogelijk om de culturele route te volgen met behulp van de QR-code, bij de ingang van de begraafplaats en op verschillende signaleringspunten langs de route. Deze nieuwe toepassing geeft een korte uitleg van elk grafmonument evenals informatie over de beeldhouwer en architectonische stijl in vier talen: Catalaans, Castiliaans, Engels en Frans.

Collección de carrozas fúnebres de Cementiris de Barcelona

De collectie rouwkoetsen is een andere grote inzet van de CBSA. Ze bestaat uit 19 originele stukken - 13 lijkwagens, 6 volgkoetsen en 3 gemotoriseerde rouwvoertuigen-, dit is de enige collectie in zijn soort die publiekelijk getoond wordt in Europa en misschien wel in de wereld.

In november 2012 is de collectie, die was ondergebracht in het hoofdkantoor van de CBSA in de Calle Joan d'Àustria, verhuisd naar Begraafplaats Montjuïc, in een veel grotere ruimte, aangepast aan de nieuwe technologieën. Ook de funeraire bibliotheek is daar ondergebracht en daar wordt ook een educatieve dienst aangeboden voor scholen die geïnteresseerd zijn in het leren kennen van de geschiedenis van de stad aan de hand van de begrafenisrituelen.

De diversiteit van de rouwkoetsen is een voorbeeld hoe op verschillende manieren werd begraven in Barcelona vanaf het midden van de negentiende eeuw tot ver in de twintigste eeuw. De verscheidenheid aan maten, vormen, materialen, machines, kleuren en ornamenten van de rijtuigen, verklaart ook de sociale verschillen van hun gebruikers: gewone en gegoede burgers, arbeiders en de lagere klassen. De complexiteit en de rijkdom van de uitvaarten van de hogere klasse weerspiegelt zich in de verfijning en versiering van de mausolea op de begraafplaatsen, gemaakt door de beste architecten en kunstenaars van die tijd. Dat is dan ook de reden dat Cementiris de Barcelona een bezoek aan de collectie combineert met een rondleiding over Begraafplaats Montjuïc om een compleet beeld van de tradities en gewoonten van die periode te geven. Het onderzoek van de CBSA over begrafenis, rouwkoetsen en aspecten van het leven in Barcelona tussen de negentiende en de twintigste eeuw geeft meer waarde aan deze verzameling, die een aanvulling is op de geschiedenis en de etnografie van de stad.

Fossar de la Pedrera

Ten slotte nog iets over een van de belangrijkste monumenten van Begraafplaats Montjuïc: de *Fossar de la Pedrera* (graf van de groeve). De begraafplaats is altijd levend gebleven in het collectieve geheugen van de lokale bevolking, ondanks de schijnbare verwaarlozing onder Franco. De *Fossar de la Pedrera* werd gebruikt als een massagraf voor zo'n 4.000 slachtoffers die werden doodgeschoten tussen 1939 en 1953. Dit buitengewone monument, herinnerend aan de val van Barcelona in 1939, is er gekomen op initiatief van openbare instellingen, maatschappelijke organisaties en particulieren. In 1985 was de inhuldiging van de gedenkplaats, dat was ontworpen door architect Beth

Galí, bestaande uit een reeks kolommen met de namen van de slachtoffers, een grote tuin met unieke grafstenen en het mausoleum van Lluís Companys, president van de Generalitat de Catalunya tijdens de Spaanse burgeroorlog en terechtgesteld in de slotgracht van het kasteel van Montjuïc op 15 oktober 1940. Binnen dit architectonisch harmonieus geheel bevindt zich de plaats van eer '*In Memoriam*', bestaande uit tien stenen, een voor elke naziconcentratiekamp -Mauthausen, Bergen-Belsen, Buchenwald, Belzec, Sobibor, Dachau, Auschwitz, Treblinka en Majdanek-, die bij de ingang van de Fossar de la Pedrera zijn geplaatst ter herinnering aan de Holocaust van de joden.

1. De begraafplaatsen van Barcelona zijn in Spanje pioniers in het gebruik van dioxinefilters en nu hebben alle crematoria van de stad deze apparaten. De twee dioxinefilters in zowel het crematorium van Montjuïc als in die van Collserola zijn in staat stofemissies, broeikasgassen en zware metalen tot een minimum te reduceren (van 50 mg/Nm³ tot 10 mg/Nm³).

Zonnepanelen

Sinds de ingebruikname in december 2011 is het zonnepark van Cementiris de Barcelona op Begraafplaats Montjuïc erin geslaagd om 195.237 kilowattuur te genereren, wat overeenkomt met het energieverbruik van 60 gezinnen. Deze installatie, gelegen op het dak van 8 blokken met grafnissen naast het mortuarium, heeft de uitstoot van CO² in de atmosfeer weten te reduceren tot 170 ton en de opgewekte stroom is aan het distributienetwerk van de stad geleverd.

Het park beslaat een totale oppervlakte van 700 m² en beschikt over een vermogen van 100 kilowattuur en kan jaarlijks 118.000 kilowattuur genereren, wat overeenkomt met het verbruik van 37 gezinnen of bijna 34% van het totale energieverbruik van de begraafplaats en het crematorium van Montjuïc. Deze installatie is in staat

de CO²-uitstoot in de atmosfeer met 94 ton per jaar te reduceren.

Het zonnepark vergde een investering van bijna 300.000 euro en er wordt verwacht dat gedurende de looptijd van het project, 25 jaar, de totale energieproductie 3.000.000 kilowattuur zal zijn, allemaal uit de onuitputtelijke bron van de zon.

Dit is de eerste in zijn soort op de begraafplaatsen van Barcelona; in de nabije toekomst is het de bedoeling om nieuwe zonneparken op andere begraafplaatsen van de stad te ontwikkelen.

© Tekst en foto's door Cementiris de Barcelona - www.cbsa.es

vertaling: Rindert Brouwer

NB. Het percentage crematies in Spanje was 35% in 2011; specifiek voor Barcelona 43%. De toename is mede te danken aan het ruimtegebrek in verschillende Spaanse steden, men wil kort bij de stad begraven worden en dus neemt crematie ook toe. Nissen die vroeger bestemd waren voor kisten worden nu ook gehalveerd en ingezet als bijzetplaats voor urnen.